

שבע מצוות בני נח – בין ישראל לגויים

הסוגיה השבועית

סנהדרין– נז עמוד ב למעלה 'אשכח רבי יעקב' – נח עמוד א 'בשר אחד' הדין המרכזי השבוע הוא האם – במה ומדוע יש הבדל בין ישראל לגוי בשבע מצוות בני נח

איך בן נח נהרג

- ספר אגדתא דבי רב – מה מלמדת הבעודה שהלכה זו נמצאה דווקא בספר זה?
- מדוע הדרישות להרשעת בן נח נמוכות מהדרישות להרשעת ישראל?
  - מה משמעות ההסתפקות בדין אחד?
  - מה משמעות ביטול הצורך בהתראה?
- גוי ויהודי
- עקבו אחרי הלימוד מהפסוק בבראשית ט, ה – מה מעמדו של בן נח בין אדם לחיה?

איסורי עריות של בן נח

- רבי יוחנן והברייתא בדף נו ע"ב קובעים כללים בהגדרת העריות האסורות לישראל ולבני נח
  - נסו להסביר אותם.
  - מזה אומר על החברה והרף המוסרי המצופה מכל אחד

בין גוי ליהודי – עיון עקרוני

ראו את המקורות הבאים (מעט מתוך המון)

תלמוד בבלי, מסכת יבמות, דף סא עמוד א

תניא וכן היה ר' שמעון בר יוחאי אומר, קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל, שנאמר: "ואתן צאני צאן מרעייתי אדם אתם" (יחזקאל לד, לא) אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם.

ר' ישראל ליפשיץ, תפארת ישראל על מסכת אבות, פרק ג, משנה יז (מעובד) :

אמר המפרש, וכיון שהגענו לנושא זה נאמר בו דבר, שמצווה לפרסמו. שמימי נתקשיתי במאמר זה של חז"ל ביבמות, שאומרים: "אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם". שקשה, וכי יעלה על הדעת שחז"ל יאמרו על עכו"ם, שיש לו צלם אלוהים כפי שבררנו, שיהיה נחשב רק כבהמה!?! ועוד, שאם כן יהיה כל מעשיהם מעשי בהמה, שאינה בעלת שכר ועונש, והרי זה סותר למה שידוע לנו שחסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא.

והרי גם לולא פה קדוש זה של חז"ל שאמרו לנו כן, כבר היינו יודעים דבר זה מצד השכל. שהרי צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. ואנחנו רואים כמה מחסידיהם, שמלבד שמכירים יוצר בראשית ומאמינים בתורה הקדושה שהיא אלוהית, ועושים גמילות חסדים גם לישראל, וכמה מהן שהטיבו ביותר לכל באי עולם...

וכי יעלה על דעתך שכל המעשים הגדולים האלו לא ישולמו לעולם הבא לאחר הפרגוד? חס וחלילה! והרי הקב"ה אין מקפח שכר כל בריה...

עכ"פ קשה, שהרי זה פשוט שגם היותר חסיד שלהם אינו מטמא באוהל, מדלא נקרא אדם. וקשה מאוד, למה, והרי יש לו צלם אלהים, וגם צדיק וחסיד במעשיו היה, ויש לו ג"כ חלק לעולם הבא. א"כ למה לא יקרא אדם?...

נמצא שיש לישראל ולאומות האחרות לכל אחד מעלה ייחודית. המעלה לאומות על ישראל, שהן בבחירתם החופשית ובכוח עצמן ממש עשו את עצמן. וזה ודאי יותר מעלה מאשר לישראל, שנמשכו בפאת ראשם בכוח אלוהים להשלמתן. ואין להם להחזיק טובה לעצמן. דמה שהפליא ה' להשלים אותן, יד ה' הייתה עמם בכל אלה, ורק בזכות אבותיהם.

אמנם אף על פי כן יש מעלה ייחודית גם כן לישראל, כי האומות על ידי מה שהשיגו, השיגו רק בכוח שכלם, לכן יש מצוות רבות בתורה שמרוממים מאד משכל האנושי, עדיין לא יעשום כי לא יבינום (עד אחרית הימים כשישפוך ה' רוחו על כל בשר). ועוד, שמשום שכל מה שהשיגו לא השיגו רק בשכל האנושי, לכן מי ומי מהם שהתירשל מלפתוח עיניו באורך הזמן, עדיין הוא שקוע בטינוף תועבות הראשונות, כי לא ידעו את ה' ואת תורתו לא הכירו. לא כן ישראל, הם שומרים כל חוקי התורה אף אותן שמלמעלה משכל האנושי...

לפי זה יש להם לישראל בעניין מעלתם והשלמתן דוגמא לאדם הראשון. שכל אדם כשבא לעולם הוא נברא חסר דעת עד שהזמן הלימוד והשכל יתפתחו קמטיהן לעשותו איש. לא כן אדם הראשון, בקומתו ובצביונו נברא (ר"ה יא א) ותיכף כשנפחו בו רוח חיים, היה לרוח מדברת בהשכל ודעת, יודע חיוביו כולם. וזה, מפני שהיה שווה במשפטיו עם ישראל, שהרי גם הוא היה יציר כפיו של הקב"ה בעצמו כמוהם.

ולפיכך, כל מקום שנאמר בתורה 'אדם', הכוונה רק על ישראל ... אבל שם אדם אין נאות להן [לאומות] שהם בטרחה רבה עשו את עצמן, ואין דומים בזה כלל לאדם הראשון. אבל כל מקום שכתוב 'בני אדם' גם אומות העולם בכלל, שכולן בניו ונכדיו של אדם הראשון הן כמונו. וכמו כן כל מקום שכתוב 'האדם' בהא הידיעה וודאי זה אינו שם של אדם הראשון, שהיה שם עצם פרטי שלו אדם. דהרי כל שם עצם פרטי לא יבוא לעולם בהא הידיעה. ובכי האי גוונא וודאי גם האומות בכלל, שכולן הן בריות שכליות עם צלם אלוהים כמונו.

היוצא מדברינו שמה שנקרא רק הישראלי אדם אינו להם שם של שבח כל כך, רק מעיד עליהן שלא הם בעצמן קלפו הקליפה הגסה מהלב האטום, אלא בעבור שהיו כחומר ביד היוצר ברוך הוא.

הרב ישראל ליפשיץ - בן הרב גדליה ליפשיץ (ה'תקמ"ב 1782 - דנצינג ה'תר"כ 1861). מגדולי חכמי אשכנז. רב בגרמניה ומחבר הפירוש "תפארת ישראל" על המשנה. נכדו של הרב ישראל ליפשיץ מסדר הגט מקליווא ואבי משפחת ליפשיץ. התפרסם בגדלותו בתורה ובסגפנותו. כיהן כאב"ד בדאנציג.

הרב אברהם יצחק הכהן קוק - מידות ראייה

ב. - אהבת כל המעשים כולם (א) היא קודמת לכל, אח"כ אהבת כל האדם, אחריה אהבת ישראל, שהיא כוללת הכל, שעתידין ישראל לתקן את כל המעשים כולם. וכל אהבות אלה הם אהבות מעשיות, לאהוב אותם לעשות להם טובה ולגרום להם עילוי, ונעלה על כולן אהבת ד', שהיא אהבה שכפועל, אינה גוררת בעצמותה שום דבר, כי-אם מה שהלב מלא ממנה זה הוא האושר היותר נשגב.

י. - אהבת הבריות צריכה טיפול מרובה, להרחיבה ברוחב הראוי לה, נגד השטחיות הנראה בסקירה הראשונה ע"י שימוש שאינו כל צרכו, מצד התורה ומצד המוסר המנהגי, כאילו יש נגודים ולפחות שויון-נפש לאהבה זו, שהיא צריכה להתמלא תמיד בכל חדרי הנפש. המעמד היותר עליון באהבת הבריות צריכה לקחת אהבת האדם, והיא צריכה להתפשט על כל האדם כולו, למרות כל שינויי דעות דתות ואמונות,

ולמרות כל החילוקים של הגזעים והאקלימים, נכון הדבר לרדת לסוף דעתם של העמים והקיבוצים השונים, כמה שאפשר ללמוד את אופיים ואת תכונותיהם, למען דעת איך לבסס את האהבה האנושית על יסודות המתקרבים למעשה. כי רק על נפש עשירה באהבת הבריות ואהבת אדם תוכל אהבת האומה להתנשא בגאון אצילותה וגדולתה הרוחנית והמעשית. וצרות-העין הגורמת לראות בכל מה שחוץ לגבול האומה המיוחדת, אפילו אם הוא חוץ לגבול ישראל, רק כיעור וטומאה, היא מהמחשכים הנוראים שגורמים הריסה כללית לכל בנין הטוב הרוחני, שכל נפש עדינה מצפה לאורו.

אולי מפתח להבין את הפער בין ישראל לגוי נמצא בדברי איסי בן יהודה מכילתא פרשת משפטים

וכי יזיד איש. למה נאמ' פרשה זו, לפי שהוא אומר, ואיש כי יכה כל נפש אדם וגו', יכול אף המזיד והשוגג ואחרים והמרפא שהמית והמכה ברשות בית דין והרודה בבנו ובתלמידו במשמע, ת"ל וכי יזיד, [להוציא את השוגג], איש, להוציא את הקטן; איש, להביא את האחרים; רעהו, להביא את הקטן; רעהו, להוציא את אחרים. - איסי בן עקיבא אומר, קודם מתן תורה, היינו מוזהרים על שפיכות דמים, לאחר מתן תורה תחת שהחמרו הוקלו; באמת אמרו, פטור מדיני בשר ודם, ודינו מסור לשמים.